

Извештај о фауни птица при прегледу затеченог стања локалитета за изградњу скијашке гондоле Бела река – Мали Караман у НП Копаоник

Увод

Предмет овог извештаја је преглед стања фауне птица на локалитету за изградњу скијашке гондоле Бела река – Мали Караман у НП Копаоник. Она се већим делом планира дуж постојеће жичаре (у даљем тексту: предметна локација), осим на крајњем врху, где се планира продужетак од краја садашње жичаре до Малог Карамана. Преглед се спроводи од стране експерта, пре радова и изградње, да би се добили подаци за усклађивање радова са потребом очувања заштићених врста. Наведени преглед врши се на захтев инвеститора, ЈП „Скијалишта Србије“, а у складу са договором постигнутим између инвеститора и Завода за заштиту природе Србије.

Материјал и методе

Предметна локација је током 07. и 08.02.2020. године прегледана од стране експерта за фауну птица, орнитолога мр Николе Стојнића. Предметна локација представља брдску шуму букве, мешану шуму букве и смрче, високопланинску шуму смрче и, на највећим висинама, проређену (алпијску) шуму смрче, ретко травно станиште и камењар. На терену је предметна локација јасно уочљива, будући да од Беле реке до њене највише тачке прати постојећу жичару, а потом је планирана кроз проређену вегетацију. Предметна локација простире се на висинском опсегу од око 1070 до 1915 m нв.

Временски услови за теренски рад у смислу детектабилности птица били су одговарајући, будући да је време било ведро и сунчано, тако да је и активност птица била оптимална (напомена: у случају нпр. јаког ветра, магле, снега или кише, активност птица је смањена, што смањује њихову детектабилност и може да учини преглед недовољно одговарајућим). На тлу је био снег дебљине од 20 до 80 cm, зависно од надморске висине и наноса услед ветра. Температура ваздуха варијала је од -9 до -3 степени Целзијусових. Коришћене су методе осматрања, послушкивања, дозивања и тражења трагова, све наведено из тачке и из трансекта, детаљним прегледом обухвата предметне локације. Прикупљени су и основни подаци о терену и станишту, са циљем бољег тумачења налаза птица.

Резултати

Током прегледа терена забележене су следеће врсте птица, са приказом бројности и основног понашања.

Забележене врсте су:

1. Кос (*Turdus merula*)* - једна јединка
2. Дрозд боровњак (*Turdus pilaris*)* - јато, 27 јединки
3. Јелова сеница (*Parus ater*)* - једна јединка
4. Велика сеница (*Parus major*)* - једна јединка, у јату са другим сеницама
5. Плава сеница (*Parus caeruleus*)* - три јединке, у јату са другим сеницама
6. Планинска сеница (*Parus montanus*)* две јединке, у јату са другим сеницама
7. Гавран (*Corvus corax*) – три јединке у високом кружењу изнад трасе и у шире околине
8. Креја (*Garrulus glandarius*) – једна јединка
9. Мишар (*Buteo buteo*)* - једна јединка у ниском прелету изнад трасе

Све јединке наведених врста забележене су и у околини предметне локације и на њој самој, односно ниједна од забележених јединки и врста није била везана само за предметну локацију. Гавранови, који у овом периоду маркирају територију за гнезда, надлетали су стене северно од трасе, само повремено надлећући и саму трасу. Будући да се ради о високо покретљивим организмима и да у овом периоду године и при овим временским условима птице планинских станишта, претежно шума, нису територијалне, свака забележена јединка регистрована је и на предметној локацији и у њеној непосредној околини. Наведено је у складу са литературним знањима о понашању птица на планинским стаништима током хладних зимских дана и приликом високог снежног покривача, када птице нису везане ни за један микро-простор посебно, већ претражују шире терене у потрази за храном и склоништем. Ово је додатно потврђено тиме што је већина птица забележена у најнижем делу трасе, где је једино било делова тла или вегетације без снега, односно где се може доћи до хране. Такође, забележене три врсте сеница у мешовитом јату представљају типично опортуно понашање у зимским месецима, када се различите врсте удружују због тражења хране и склоништа. На висинама изнад тачке Струга 1, где доминирају четинарска шума и висока покривеност снегом и ињем, бележени су само дроздови боровњаци, такође у зимској формацији већих јата и у кратком прелету. Додатну потврду неповољности виших делова трасе дају подаци о сисарима, односно пронађени трагови у снегу срне (*Capreolus capreolus*), дивље свиње (*Sus scrofa*), зеца (*Lepus europaeus*) и лисице (*Vulpes vulpes*), који су бележени само у мање неповољном делу трасе, односно у појасу букових шума у најнижем делу трасе. Препоручује се да се у даљим теренским и формалним разматрањима предметног односа радова и орнитофауне, у обзир узме значајна висинска разлика дуж трасе, која условљава различите датуме почетка и краја вегетационе и репродуктивне сезоне.

Слика 1: Траса у почетном, нижем делу.

Слика 2: Трагови активности сисара у почетном, нижем делу трасе

Слика 3: Висок снежни покривач у вишем делу трасе

Све наведене врсте птица означене звездицом (*) су у Републици Србији строго заштићене према важећем Правилнику о проглашењу и заштити заштићених и строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (Сл. Гласник РС 5/2010, 47/2011), док су остале наведене врсте птица заштићене врсте. На предметној локацији приликом прегледања није забележено гнезђење птица, односно нису забележена активна гнезда птица, нити јединке које својим понашањем указују на присуство активних гнезда.

Препоруке

Имајући у виду податке са терена, као и решење Завода за заштиту природе Србије бр. 03/019-3/4 од 24.01.2020. године, а посебно тачку 15) општих услова тог решења, препоручује се следеће. Непосредно пред извођење радова на уклањању вегетације, а имајући у виду обим уклањања вегетације и поготово зависно од периода извођења тих радова, извршити стручни преглед орнитофауне предметне трасе, од стране експерта и по потреби других релевантних субјеката. Овај стручни преглед пре свега треба да обезбеди додатне податке о птицама у периоду пред извођење радова, како би се омогућило усклађивање радова са циљевима очувања орнитофауне на начин како је прописано горе поменутим решењем.

мр Никола Стојнић, орнитолог

У Новом Саду, 22.02.2020.